

Bożena Świdarska

Rodzice a szkoła – założenia współdziałania w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

W nowym rozporządzeniu o pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez przedszkola, szkoły i placówki uczniom ze specjalnymi potrzebami, jak również w rozporządzeniach o warunkach organizowania kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych została szczegółowo opisana rola rodziców. Warto zwrócić uwagę przede wszystkim na dwa aspekty:

- po pierwsze – element **współpracy** przedszkola, szkoły czy placówki z rodzicami,
- po drugie – **wspierania** rodzica w jego roli.

Analizując akty prawne, które ukazały się 17 listopada 2010 roku, należy zwrócić uwagę na następujące zapisy:

Zapisy dotyczące współpracy przedszkola, szkoły, placówki z rodzicami ucznia	Zapisy z zakresu wspierania rodziców przez przedszkola, szkoły i placówki
<ul style="list-style-type: none"> • pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest we współpracy z rodzicami uczniów (§4 p. 3), • pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana z inicjatywy rodziców ucznia (§5 p. 2), • o ustalonych dla ucznia formach, sposobach i okresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin dyrektor (...) niezwłocznie informuje na piśmie rodziców ucznia (§21 p. 2), • na wniosek rodziców ucznia (...) zespół dokonuje oceny efektywności form pomocy, przed upływem ustalonego przez dyrektora okresu udzielanej pomocy (§23 p. 2), • rodzice mogą uczestniczyć w spotkaniach zespołu (§26), • terminie spotkania dyrektor informuje rodziców ucznia (§26), • na wniosek rodzica ucznia w spotkaniach zespołu mogą także uczestniczyć inne osoby (lekarz, psycholog, logopeda lub inny specjalista – §26), • niezwłocznie po zatwierdzeniu przez organy prowadzące arkuszy organizacji (...) dyrektorzy poinformują na piśmie rodziców o ustalonych dla ucznia formach, sposobach i okresach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin (§34 p. 4 oraz §37 p. 4), • po zakończeniu uczęszczania przez ucznia do przedszkola, szkoły lub przejścia do innej placówki rodzice ucznia otrzymują oryginał karty (§28 p. 2), • za zgodą rodziców (...) dyrektor (...) przekazuje kopię karty do przedszkola, szkoły lub placówki (...) do której uczeń został przyjęty (§28 p. 3). 	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest rodzicom uczniów (...) polega na wspieraniu rodziców (...) w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększenia efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (§2 p. 2), • pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana rodzicom w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń (§6 p. 4), • porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia dla rodziców (...) prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup i specjaliści (§17), • plan działań wspierających zawiera m.in. działania wspierające rodziców ucznia (§22 p. 5), • indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa (w rozporządzeniu w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych...) m.in. działania wspierające rodziców (§5 p. 2).

Już w pierwszych paragrafach rozporządzenia o pomocy psychologiczno-pedagogicznej widać, jak duży nacisk został położony na połączenie dwóch środowisk: rodzinnego i szkolnego, odpowiedzialnych za wsparcie uczniów i pomoc uczniom ze specjalnymi potrzebami.

Udział rodziców w pracach zespołu planującego pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla ucznia może wpłynąć na pogłębioną ocenę poziomu jego funkcjonowania. Może również pomóc w skonstruowaniu dokumentacji dla ucznia w formie planu działań wspierających lub indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego. Jednocześnie spotkania z rodzicami pozwolą ocenić, na jakich zasadach współpraca tych środowisk będzie przebiegać – czy szkoła może liczyć na współpracę, zrozumienie, a także, w jakim zakresie rodzice oczekują wsparcia ze strony przedszkola, szkoły czy placówki.

Propozycje przedszkola, szkoły czy placówki w działaniach wspierających rodziców powinny zakładać takie wsparcie kompetencji rodzicielskich, które przełożyłyby się na rzeczywistą możliwość współpracy w zakresie kontynuowania zaplanowanych działań w domu oraz na wzajemne zrozumienie potrzeb dziecka. Należy zatem rozsądnie zaplanować oddziaływania wspierające rodziców, aby były zgodne z potrzebami rodziców oraz nauczycieli i specjalistów. Pamiętać należy, że w ostatecznej ocenie proponowanego rodzicom wsparcia powinna być zauważalna zmiana w poziomie funkcjonowania ucznia.

Ważne jest także to, aby nie odczytywać tych zapisów jako form „nacisku” na rodziców, bowiem ich udział w procesie wspierania dziecka powinien być dobrowolny i wzmacniany przez odpowiednie działania nauczycieli i specjalistów. Z drugiej strony kompetencje rady pedagogicznej w planowaniu i organizowaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia pozwalają na założenie, że obydwu środowiskom powinno zależeć na kompletnym podejściu do możliwości i ograniczeń dziecka. Istotne jest tu uwzględnienie zarówno możliwości szkoły, jak i oczekiwań rodziców względem organizacji pomocy dla ich dzieci.

Zasadne jest zatem postawienie pytania, jak powinna ta współpraca wyglądać. Wiadomo, że obecny stan prawny wskazuje na to, że to rodzice mogą oceniać nauczycieli i specjalistów (widać to wyraźnie w §23 p. 2). Natomiast dyrektorzy placówek, nauczyciele i specjaliści mogą jedynie przedstawić rodzicom do akceptacji swój plan działań i proponować rozwiązania, które rodzice przyjmą lub nie, w zależności od własnej motywacji czy kompetencji. Wiadomo nie od dziś, że stawianie rodzicom wymagań, a nie propozycji rozwiązań czy kierunków oddziaływań konsultowanych z rodzicami, może prowadzić do nieporozumień, a nawet wzajemnych animozji. Nasuwają się kolejne pytania: Jak przekazywać rodzicom informacje o dziecku? Jak ich przekonywać o słuszności naszych oddziaływań? Jak tworzyć warunki sprzyjające współpracy?

Niezwykle ważna jest wiedza na temat funkcjonowania rodziny dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, poprzednich doświadczeń rodziców, postaw rodzicielskich, ale przede wszystkim zasad komunikacji sprzyjającej współdziałaniu. Jak przekazywać informacje o dziecku, jak budować klimat sprzyjający współdziałaniu, jak słuchać i jak przekonywać? Pytania te pozostaną otwarte i powinny stanowić wskazówkę do konstruowania zasad współpracy z rodzicami oraz podejmowania działań ich wspierających. Rodzice mogą i powinni być naszymi sprzymierzeńcami w pracy z uczniami.

Jestem rodzicem uczennicy posiadającej opinię o dostosowaniu wymagań, od lat wspieram swoje dziecko i próbuję robić to wspólnie ze szkołami. Moje doświadczenia są lepsze i gorsze, ale to one pozwoliły mi na stworzenie swoistego katalogu życzeń skierowanego do nauczycieli:

Pamiętajcie!

1. Rodzice boją się, że gdy dziecko otrzyma opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej, to zostanie mu przypisana negatywna etykieta, która będzie ciągnęła się za nim do końca życia.
2. Jeśli zauważycie, że uczeń wykazuje uogólnione lub specyficzne trudności w nauce, to zapytajcie w szkole o jego opinię z poradni i uważnie ją przeczytajcie.
3. Niech fakt posiadania przez dziecko takiego dokumentu pozostanie tylko do waszej wiadomości.
4. Nie kwestionujcie faktu posiadania opinii przez ucznia, ponieważ nie otrzymał jej „na piękne oczy”, tylko zaistniały ku temu odpowiednie okoliczności.
5. Traktujcie ucznia z opinią tak, aby nie czuł się gorsze od pozostałych uczniów, np. niech pisze taki sam test lub sprawdzian, tylko obniżcie punktację na daną ocenę.
6. W miarę swoich możliwości stosujcie się do zaleceń zawartych w opinii, nagradzajcie każdy wysiłek ucznia, który zaprocentuje w przyszłości i to niedalekiej – mam tu na myśli np. pochwałę na forum klasy, która bardzo motywuje dziecko do pracy.
7. W przypadku gdy uczeń nie potrafi przyswoić pewnej partii materiału z danego przedmiotu, stosujcie dodatkowe prace, które wykona w domu, a Wy je potem ocenicie – zmniejszycie w ten sposób stres u dziecka.
8. Nie stawiajcie uczniowi mającemu trudności w nauce zbyt dużych wymagań, którym nie jest w stanie sprostać, bo go zniechęcacie do nauki, a nie o to Wam chodzi w nauczaniu.
9. Współpracujcie z rodzicami ucznia, a między sobą wymieniacie się spostrzeżeniami, aby stosować wobec ucznia te same wymagania edukacyjne.
10. Każdy uczeń jest indywidualnością i dlatego stosujcie w pracy z nim zasady: akceptacji, stopniowania trudności.

Autorka jest konsultantem ds. pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Ciechanowie